

Warszawa 24.10.2022 rok

3 miliony Polaków wpadnie w szpony lichwiarzy

Niemal 3 miliony Polaków korzystających z legalnych źródeł finansowania na rynku kredytów konsumenckich zostanie wypchniętych do szarej strefy w wyniku tzw. ustawy antylichwiarskiej – to najważniejszy wniosek z pierwszego w Polsce wspólnego raportu trzech organizacji: CRIF, Federacji Konsumentów i Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego.

Dlaczego powstał ten raport?

Europejski dostawca informacji kredytowej, najstarsza polska organizacja konsumencka oraz organizacja reprezentująca czołowe instytucje pożyczkowe w Polsce po raz pierwszy połączyły siły. Powód? Analiza społeczno-ekonomiczna skutków wejścia w życie nowych przepisów dotyczących kredytu konsumenckiego udzielanego Polakom przez banki, SKOK-i oraz firmy pożyczkowe. Chodzi o przyjętą przez Sejm ustawę o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie, która obecnie znajduje się w Senacie.

Obok wielu dobrych i potrzebnych zmian dokument obniża niemal trzykrotnie limit kosztów pozaodsetkowych doliczanych do kredytów, z obecnych 55 do 20 proc. W jaki sposób ta zmiana wpłynie na poziom ochrony konsumentów, szarą strefę oraz czy nie przyczyni się do wykluczenia finansowego Polaków nie wiadomo, bo ustawodawca nie przedstawił żadnej analizy. **Raport trzech organizacji jest próbą odpowiedzi na te pytania.**

Kluczowe ustalenia raportu:

- **Gdyby nowe regulacje dla limitu obowiązywały w sierpniu 2022 r. to aż trzech na czterech konsumentów, którym udzielono wówczas pożyczki, nie otrzymałoby finansowania.**
- **To oznacza, że tylko w tym jednym miesiącu liczba Polaków wykluczonych finansowo, czyli bez dostępu do legalnego źródła pieniędzy, wyniosłaby 235 tys.**
- **54 proc. respondentów badania, będącego częścią raportu, stwierdziło, że sytuacja finansowa ich gospodarstwa domowego pogorszyła się w ciągu ostatniego roku, a 60 proc. badanych przewiduje załamanie się budżetu domowego w ciągu kwartału.**
- **Czterech na pięciu uczestników badania odnotowało w ostatnim roku wzrost opłat i rachunków w gospodarstwie domowym.**
- **Co trzeci badany planuje wziąć pożyczkę na bieżące wydatki. Aż 22 proc. respondentów mających taki zamiar chce przeznaczyć pieniądze na zakup opału na zimę.**
- **Niskie raty oraz wysokość łącznego kosztu kredytu – połowa badanych wskazała te kryteria jako decydujące o wyborze pożyczki.**

Raport pt. „*Dlaczego Polakom grozi wykluczenie finansowe*” przygotowany przez CRIF, Federację Konsumentów i Fundację Rozwoju Rynku Finansowego składa się z trzech części: 1) badania nastrojów i doświadczeń konsumentów na rynku finansowym 2) analizy wpływu projektowanych zmian w zakresie

limitu kosztów pozaodsetkowych na dostępność legalnego finansowania, 3) analizy poziomu ochrony klientów branży finansowej.

Zbadaliśmy ankietowo 19 największych instytucji pożyczkowych, w zakresie wpływu proponowanych ograniczeń kosztów pozaodsetkowych na akcję kredytową. Uzyskane odpowiedzi zastawiliśmy z ponad 7 mln weryfikacji, dla ponad 900 tys. konsumentów w branżowym systemie wymiany danych w 2022 roku. Z naszej analizy wynika, że po wejściu w życie tzw. ustawy antylichwiarskiej liczba klientów obsługiwanych przez instytucje pożyczkowe zmniejszy się o ok. 60 proc. w porównaniu z liczbą Polaków, którzy otrzymują pożyczki na obecnych warunkach. Należy zastanowić się, co stanie się z resztą klientów, którzy nie będą w stanie pozyskać finansowania – mówi Piotr Badura, wiceprezes zarządu CRIF Polska.

Już raz, w czasie kilkunastu miesięcy pandemii, od marca 2020 r. do końca czerwca 2021 r., obowiązywał drastycznie ścięty limit na koszty pozaodsetkowe, w kształcie niemal identycznym jak w procedowanej obecnie ustawie.

Obniżenie maksymalnych kosztów pozaodsetkowych dla kredytów konsumenckich w czasie pandemii sprawiło, że chociaż kredyt potaniał, to przede wszystkim stał się mniej dostępny, szczególnie dla osób najbardziej narażonych na wykluczenie finansowe – mówi Agnieszka Wachnicka, prezeska Fundacji Rozwoju Rynku Finansowego.

Istnieje silna obawa, że w wyniku ponownego drastycznego obniżenia limitu kosztów pozaodsetkowych, bez jakichkolwiek wyliczeń jak to wpłynie na dostępność oferty kredytowej z legalnych źródeł, czyli banków, SKOK-ów i firm pożyczkowych, duża część polskich konsumentów zostanie wypchnięta poza regulowany rynek, cofając poziom ochrony konsumentów o lata – dodaje Agnieszka Wachnicka.

Badanie nastrojów konsumentów, które przeprowadziła Federacja Konsumentów pokazuje, że potrzeby pożyczkowe Polaków nie maleją, a nawet mogą się zwiększyć, a to oznacza, że będą oni poszukiwali finansowania.

Nasze doświadczenie uczy, że gdy nie znajdą go w legalnym źródle, trafią do szarej strefy. To z kolei sprawi, że poziom ich ochrony drastycznie spadnie, ponieważ w szarej strefie nikt nie przestrzega obowiązujących od 2011 r. przepisów ustawy o kredycie konsumenckim – mówi Michał Herde, prezes warszawskiego oddziału Federacji Konsumentów.

Patolegisłacja zła dla ludzi i dla firm

Od wielu miesięcy środowiska ekspertów rynku finansowego alarmują, że za propozycjami w tzw. ustawie antylichwiarskiej nie szły żadne analizy konsekwencji nie tylko dla branży finansowej, ale przede wszystkim dla konsumentów. Na żadnym etapie prac nie powstała ocena skutków regulacji. Raport „Dlaczego Polakom grozi wykluczenie finansowe?” pokazuje, że wpływ projektowanych zmian w zakresie limitu kosztów pozaodsetkowych na dostępność finansowania dla konsumentów oraz rynek pożyczkowy w Polsce będzie bardzo duży.

Jak wynika z analizy CRIF planowane zmiany regulacyjne w różnym stopniu wpłyną na pożyczki o różnych kwotach – czym większa wysokość pożyczki tym większe ograniczenie ich udzielania. Z tego powodu prawdopodobnie radykalnie zmniejszy się również wysokość udzielonej kwoty pożyczki, a potrzeby konsumentów szukających finansowania na wyższe kwoty nie będą zaspokojone.

Konsumenci potrzebują pieniędzy

Dodatkowo sytuacja makroekonomiczna i geopolityczna wymusza na nas większe koszty życia. Czterech na pięciu badanych przez Federację Konsumentów odnotowało zwiększenie się opłat i rachunków w gospodarstwie domowym w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Zmiany na gorsze dotkliwiej odczuwają osoby powyżej 55 roku życia – 83 proc. wskazało wzrost kosztów utrzymania. A jak pokazują badania Federacji Konsumentów lepiej nie będzie.

Ponad połowa respondentów zakłada, że ich poziom życia obniży się w ciągu najbliższych trzech miesięcy. Druga zmienne, na którą warto zwrócić uwagę, to cel zobowiązań finansowych. 35 proc. badanych deklaruje, że ewentualne zobowiązania finansowe, jakie podejmą będą przeznaczać na bieżące wydatki. Może to wskazywać na to, że w najbliższym czasie konsumenci będą potrzebować zwiększonego dostępu do legalnego finansowania – podkreśla Michał Herde z Federacji Konsumentów.

Ustawa o kredycie konsumenckim działa: Polacy są chronieni

W raporcie przedstawiona została również analiza obecnego stanu ochrony polskich konsumentów. Wynika z niej, że od 2011 roku mamy do czynienia z uregulowaniem rynku kredytów konsumenckich, w tym pożyczek z banków, SKOK-ów i legalnych firm pożyczkowych, dzięki ujednoczeniu umów, a potem poprzez regulacje z lat 2015 i 2017, czyli m.in. wprowadzeniu definicji instytucji pożyczkowej, ograniczeniu formy prawnej prowadzenia działalności, wprowadzeniu rejestru firm pożyczkowych, ustanowieniu limitu kosztów pozaodsetkowych.

Analiza pokazuje także, że działalność instytucji pożyczkowych uległa profesjonalizacji. Można zauważyć cyfryzację rynku i reorientację na utrzymanie klienta bez stosowania agresywnego marketingu zadłużeniowego. Dobrze pokazują to oficjalne dane. W 2021 r. liczba skarg do Rzecznika Finansowego na instytucje pożyczkowe spadła o 35 proc. w porównaniu do 2020 r. Skarg związanych z oprocentowaniem i kosztami kredytu konsumenckiego w 2021 r. było pięć razy mniej, niż rok wcześniej.

Fundacja Rozwoju Rynku Finansowego

Reprezentujemy największe instytucje pozabankowego sektora consumer finance w Polsce. Dbamy o zrównoważony rozwój sektora finansowego przy jednoczesnym podnoszeniu bezpieczeństwa konsumentów. Naszą misją jest budowanie dialogu liderów rynku pożyczek pozabankowych z instytucjami publicznymi oraz organizacjami konsumenckimi na rzecz tworzenia sprzyjających uwarunkowań prawnych i edukacji finansowej konsumentów. Systematycznie monitorujemy zmiany zachodzące na rynku pożyczek pozabankowych poprzez opracowywanie analiz i raportów branżowych. Angażujemy się w inicjatywy na rzecz edukacji finansowej konsumentów i promowania dobrych praktyk oraz zasad etycznych w sektorze pożyczkowym, co pozwala podnosić bezpieczeństwo na rynku finansowym.

CRIF

to wiodący dostawca informacji kredytowej w Europie oraz jeden z kluczowych podmiotów w skali światowej, dostarczających zintegrowane usługi i rozwiązania z zakresu informacji biznesowej oraz handlowej, zarządzania kredytami i marketingiem, który znalazł się na liście FinTech 100 - prestiżowym rankingu wiodących dostawców technologii dla branży usług finansowych na całym świecie.

Federacja Konsumentów Początki Federacji Konsumentów sięgają roku 1980. 7 lipca 1981 roku, zarejestrowane zostało ogólnopolskie stowarzyszenie – Federacja Konsumentów. Od 2004 roku jest to Organizacją Pożytku Publicznego. Należy między innymi do BEUC – Europejskiej Organizacji Konsumenckiej. Federacja edukuje i wspiera konsumentów zarówno przy dokonywaniu zakupów towarów, jak i usług (w tym finansowych).